СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 297. — Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 21. грудня, 1923.

VOL. XXXI. — No. 297. — Jersey City, N. J., Friday, December 21, 1923. — THREE CENTS

ПЕРША ПОБІДА ПОДАТКОВОГО ЗНИЖЕННЯ НАД БОНУСОМ

ВАШІНГТОН, 19. грудня. — Комітет приходів рішив по довгій дебаті взяти під увагу наперед проект Мелона про обниження особистих доходових податків, а відтак доперва бонус для ветеранів війни. Прихильники обниження податків предложили рахунки, що бонус коштувавби 5 міліярдів долярів та що унеможлививби зниженне податків на довгі роки.

ГЮЗ ВІДКРИВАЄ БОЛЬШЕВИЦЬКУ ПРОПАГАНДУ

ВАШІНГТОН, 19. грудня. — Секретар стейту Гюз подав до публичного відома переловлені колись прикази московського Третого Інтернаціоналу до так званої робітничої партії Америки, в яких Інтернаціонал приказує згаданій партії вести большевицьку агітацію, поки на Білому Домі не буде повівати червоний прапор.

ФОРД ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА КУЛИДЖОМ

ДІТРОЙТ, Мишиген, 19. грудня. — Генрі Форд, котрого прихильники вважали кандидатом на президентуру Злучених Держав, заявив публично, що він стоїть за тим, аби президентом став знова Кулидж. Са заява, як кажуть вашінгтонські газети, сильно шкодить кандидатурі сенатора Джансона.

ПЕРЕДВИБОРЧА КОНВЕНЦІЯ ПРОГИБІЦІОНІСТІВ

КОЛАМБАС, Огайо, 19. грудня. — Прогибіційна партія рішила скликати свою передвиборчу конвенцію на день 5. червня слідуючого року. Мають на ній постановити, котрого кандидата підпирати.

КОНҐРЕС БУДЕ СЛІДИТИ ФАЛШИВИХ ЛІКАРІВ

ВАШІНГТОН, 19. грудня. — Сенат приняв резолюцію сенатора д-ра Ковпленда, щоби розслідити „фабрики лікарських дипльомів", на основі котрих богато обманців практикує медицину по всіх стейтах.

СЛІДСТВО В СПРАВІ ВИБОРЧИХ ОБМАНСТВ

ВАШІНГТОН, 19. грудня. — Сенатовий виборчий комітет установив субкомітет для розсліду виборної кампанії сенатора Майфілда, відомого прихильника Ку-Клакс-Клена. Закидають йому, що він видав на свої вибори тільки гроша, що при чесній кампанії тільки видати не можна.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗА ДОПОМОГОЮ НІМЕЧЧИНІ

ВАШІНГТОН, 19. грудня. — Американська Федерація Праці видала публичний заклик до американських юній складати жертви на піддержанне робітничих юній в Німеччині, яким без сеї помочи грозить неминучий упадок.

ХОЧЕ ЗМІНИ ПРОГИБІЦІЙНОГО ЗАКОНА

ВАШІНГТОН, 19. грудня. — Сенатор Едж вніс проект зміни закона Волстеда, після якої алькоголічним напитком має вважатися не напиток, який має пів проценту алькоголю, як се вважається після теперішнього закона, але напиток, який має що найменче 3 проценти алькоголю.

ПЕРЕДСВЯТОЧНІ ЛОВИ

НЮ ЙОРКУ, 19. грудня. — Прибережна сторожа федерального уряду переловила тут нині три великі парові лоди, наладовані вщерть святочним алькоголем. Прогибіційні агенти подають вартість сконфіскованого алькоголю на 100 тисяч долярів.

ЗА СВІТОВИМ СУДОМ

ЮТИКА, Ню Йорк, 19. грудня.—Федерація Жіночих Клюбів стейту Ню Йорку рішила почати загальну агітацію за приступленнем Злучених Держав до світового суду.

СЛІДСТВО НАД СМЕРТЮ ДИТИНИ, ЛІЧЕНОЮ ХІРОПРАКТОРОМ

НЮ ЙОРК, 19. грудня. — Державна прокураторія стейту та стейтовий департамент здоровля почали слідство в справі смерти дитини Кароліни Гермут, котра померла на дифтерію, а котрій на 5 хвилин перед смертю Мейер, доктор хіропрактики, дав хіропрактичні натирання.

ГРІЗЬБА ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ

ШАМОКИН, 19. грудня. — Предсідатель 9. округа майнерської юнії вислав до всіх льокалів сеї юнії приказ вийти на страйк на случай, якби вуглеві підприємства захотіли переводити в житте свої постанови про 8-годинний день праці. Наслідком зусиль декотрих підприємств примусити робітників працювати повних 8 годин тепер уже не працює 3,500 робітників.

МЕКСИКАНСЬКА ЗАВЕРУХА

ВЕРА КРУС, 19. грудня. — Федеральні війска мусіли відступати перед напором революційних відділів, котрі тепер начисляють понад 12,000 мужа. В наступі на столицю Мексика бере участь половина сеї сили. Революційні війска заняли місто Ірольо, що лежить 35 миль від столиці.

ВІДКРИЛИ ЛОДКУ, ЩО ЛЕЖАЛА ПІД ЗЕМЛЕЮ ТИСЯЧУ ЛІТ

НЮ ЙОРК, 19. грудня. — До Індіанського Музею в сьому місті привезено індіянську лодку („кену"), яку відкрито на дні озера Витек коло Батлера, в стейті Ню Джерзі, а котре мало там пролежати яких тисячу літ. Лодка представляє собою дуже цікавий зразок індіянського лодкарства, бо має все дно зроблене з кедрового дерева.

ХОЧУТЬ ЗНАТИ ПРЕТЕНСІЇ АМЕРИКАНЦІВ ДО РОСІЇ.

ВАШІНГТОН, 19. грудня. — Сенатор Лед вніс резолюцію щоби американський уряд зібрав та подав до публичного відома відомости про претенсії американських горожан до російського большевицького уряду.

МОТИЛІ В ЗИМІ

В околиці Торонто появилися мотилі. Пояснюють се небувалою на сю пору теплотою.

САМОВБИЙСТВО НА КОРАБЛІ.

Як доносять з Китаю, на однім американськім кораблі, що плив на китайських водах, поповнила самовбийство через повішення жена відомого американського письменника Руперта Гюза. Причиною самовбийтва були невиносимі болі в усі.

АГІТАЦІЯ ЗА ВІДПИСАННЄМ ДОВГІВ ФРАНЦІЯ

Питсбурський банкир Геле промовляє на ріжних банкирських зборах за зниженнем воєнних довгів Франції. Каже, що се її належиться за воєнні жертви.

ОБРАБУВАЛИ ДВІ ПОЗИЧКОВІ СПІЛКИ.

Невислідженi ще досі бандити, які їхали збройним автомобілем, напали у вівторок на дві спілки ощадности та позичок в Клівленді, Огайо, та обрабували їх разом на близько 6 тисяч долярів.

ВИДАВАННЄ СОЙМОВИХ ПОСЛІВ.

З Варшави доносять: Дня 30. м. м. польський сойм по довгій та горячій дискусії в ході котрої посли лівиці виспівували: „О, несць вам пано-ве магнаце!" і били в пульпіти, ухвалив 189 голосами видати послів Станьчика та Бобровського державній прокуратурії. Посла Марка, мимо його домагання видати разом з товаришами, не видано, бо меньшість, яка домагалась видачі, відкликала своє внесенне.

ГОРИТЬ В ГАЛИЧИНІ.

Із Самбірщини доносять що на фільварку Городвоичі, повіт Самбір, підпалено 6 стрит. Огонь в части угашено. Шкода виносить сотки міліонів.

УКРАЇНЦІ НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ ВИКЛЮЧЕНІ ВІД ВИКОНУВАННЯ ПУБЛИЧНИХ УРЯДІВ!

Львівський польський дневник „Курєр Львовскі" в коротенькій статейці п. з. „Належи даць сьвядецтво правдзе" подеа статистику почтових урядників в львівській почтовій дирекції по національности. Довідуємося з того, що окружна почтова дирекція у Львові має тепер 404 почтово-телеграфічних урядів і 5 технічних зарядів, всіх занятих урядників 2466. Президентом дирекції є Поляк, в дирекції працює 221 Поляків, 24 Українців і 17 Жидів. На 404 урядів припадає Полякам провідних місць 369, Українцям 28, Жидам 7; в 5 технічних зарядах провідниками є тільки Поляки. Серед 1,794 урядників в 404 почтових урядах і технічних зарядах є 1,401 Поляків, 191 Українців і 202 Жидів. На 2,466 всіх урядників є ледви 243 Українців, 226 Жидів, а решта 1,997 Поляків. Від 1918 р. принято свіжо 561 урядників Поляків, 11 Українців і 18 Жидів. Шкода, що до тих чисел не подано ще цілого ряду зльокавтованих українських службовиків, щоби ми могли мати повний образ чорносотенної господарки на почті.

ПОГРОМИ ЖИДІВ В СОВЄТСЬКІЙ РОСІЇ.

По вістям з ріжних російських міст щораз частійше відбуваються погроми в Совєтській Росії. В самій Москві лучилися 3 випадки поважніщих жидівських погромів в робітничих дільницях.

ВИЇЗД ДО КАНАДИ

В. Біберович, б. керманич пресової агенції Гал. Уряду і б. співробітник органу полк. В. Вишиваного „Соборна Україна" виїздить з Берліна до Канади.

НЕДУГА Д-РА К. ЛЕВИЦЬКОГО.

В пятницю, 16 падолиста с. р. уповноважнений д-ра Е. Петрушевича для закордонних справ, а тепер голова Ліквідаційної Комісії д-р К. Левицький занедужав так, що погрожувало небезпечне затроєнне крови. Приводом до того був застарілий чирак на шиї. Та негайно переведено операцію, яка вповні удалась. Вже в кілька годин після операції пацієнт читав газети і приймав відвідини. Лікарі впевнюють, що всяка небезпека минула.

ЧОГО ЇЗДИВ КОП ДО ПОЛЬЩІ?

Їздив виторгувати пропуск збіжа через Польщу для німецьких комуністів. Може й ще чогось? Та хто це знає? Міністер Дмовскі пояснив в соймі, що вони з Копом не могли договоритись, бо цей останній хотів справу трактувати, як політичну, а Дмовскі ні. (Простими словами це значить: Коп хотів, щоб Поляки не заглядали до тих вагонів, які будуть йти до Німеччини, а Поляки казали, що як це має бути збіже, то чому би не подивитись...) На засіданні знова московського Совіту Каменев каже, що Коп осягнув в основних питаннях порозуміннє, але польський уряд не хотів цього порозуміння підписати на письмі. На кінець радянський часопис „Правда" заявляє, що Польща не має права обмежувати транзіт (пропуск) товарів з Росії до Німеччини, навіть на випадок війни польсько-німецької, а також без огляду на це, чи в Німеччині буде монархія чи комунізм. „Правда" закінчує, що на Польщу не можна числити і що Совітам належить приготовлятись на всяку можливість. З цих попутаних пояснень, в яких правди, яка все ясна і проста, ніхто не хоче сказати, виходить одно: Копови не вдалося по доброму і Совіти тепер грозять, що мусить вдатись не по доброму. Щоби в Німеччині не було, як вони захотять там їхати, а Польща не дозволить — буде знею війна.

ЮВИЛЕЙ ВСЕНАРОДНЬОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ.

Дня 11 падолиста ц. р. обходить Всенародня Бібліотека України при Всеукраїнській Академії Наук в Київі ювилей пятиліття свого іcтнування. Ця найбільша на Україні бібліотека має поверх міліон томів ріжних видань. Всі видання УСРР і ССРР одержує обовязково по одному примірникові безплатно. Крім того передплачує до 900 журналів, з того біля сотні закордонних на німецькій, англійській і других мовах.

При бібліотеці є щодня відкрита читальня для загального ужитку публики.

ПРОЦЕС „БОБІСТІВ" У ВАРШАВІ.

На днях почався в Варшаві великий і цікавий процес проти польських офіцирів: пор. Баґенського і четаря Вечоркевіча. Оскаржують їх за те, що вони організували і самі виконували ріжні динамітові замахи на мости, військові магазини та державні будинки. Їх ділом було між іншими підложенне бомби під польський університет у Варшаві, при чім згинув один професор.

Розправа набрала великого розголосу, бо „саботажу" доконували не якісь там... але польські офіцири.

До розправи притягнено багато свідків, переважно поліцію. Крім поліції зізнають і особи, які належали до організації бомбістів, але рівночасно були на услугах поліції. Один з них Чехновскі, залізничний робітник, признався, що за свої послуги брав від поліції гроші. ... Розправа потреває ще з який тиждень.

ГРЕЦЬКИЙ КОРОЛЬ ЮРІЙ II. СЕРЕД СЛІЗ ПОКИДАЄ ГРЕЦІЮ

АТЕНИ, столиця Греції, 19. грудня. — Король Юрій II і королева Елисавета відїхали нині з пристані Піреус моторовою лодкою до пароплава Дафне, який відвіз їх до Румунії.

На пращанне королівської пари появилось у пристані не більше 50 осіб. Була се військова старшина з королівського окруження, домашня королівська служба і кількох часописних звітників, грецьких і заграничних.

Від правительства був тільки премієр полковник Гонатас, а дипльоматичний збір заступав румунський посол Юпара.

Коли королівська пара всіла на пароплав Дафне, завішено на ньому королівський прапор і віддано на пращанне 21 гарматних вистрілів.

Завтра буде заприсяжений яко регент Греції старий адмірал Кундуріотіс, котрий вже був регентом в 1920 році по смерти брата прогнаного короля, покійного Александра.

Король Юрій, покидаючи грецьку землю, плакав, а королева Елисавета сміялась і потішала присутних при відїзді женщин, щоби не плакали.

КОРОЛЬ КАЖЕ, ЩО НЕ МІШАВСЯ ДО ПОЛІТИКИ

АТЕНИ, 19. грудня. — Король Юрій, приймаючи прогнанне, заявив грецькому правительству, що він вважає, що його присутність не була би вплинула на свободу рішення національного зібрання про державний устрій в Греції, бо він все стояв осторонь політики, але приймає домаганне правительства і виїздить на короткий час, в надії, що національне зібранне буде руководитись любовю і добром рідного краю.

БРИТАНСЬКИЙ ПОСОЛ ЗА БЕЗПЕЧЕНСТВОМ КОРОЛЯ

АТЕНИ, 19. грудня. — Тутешній британський амбасадор С. Г. Бентинк заявив грецькому правительству, що правительство Великої Британії звертає увагу на потребу особистого безпеченства короля, котрий є свояком британського короля.

ВЕНІЗЕЛОС ГОТОВИЙ ВЕРНУТИСЬ ДО ГРЕЦІЇ

ПАРИЖ, 19. грудня. — Бувщий грецький премієр Елевтеріос Венізелос заявив, що він поїде до Греції, коли того зажадає від нього увесь грецький народ.

БОНАР ЛО ОСТАВИВ ЧВЕРТЬ МІЛІОНА ДОЛЯРІВ СПАДКУ

ЛОНДОН, 19. грудня. — Покійний британський премієр Бонар Ло оставив спадок вартости $256,885. З того в Канаді $42,270, а в Злучених Державах $25,655.

В БАВАРІЇ БОЯТЬСЯ НОВОЇ ФАШІСТСЬКОЇ ХРІЇ.

БЕРЛІН, 19. грудня. — В Мінхені, столиці Баварії, появились чутки, що тамошні фашісти приготовляють новий державний переворот.

З уваги на те влада обсадила всі прилюдні будинки сильними відділами поліції.

„РАТУНКОВИЙ ПОДАТОК" В НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН, 19. грудня. — Міністерський кабінет видав поклик до населення, щоби платило „ратунковий податок" для спасення Німеччини перед фінансовою руїною.

АМЕРИКАНЕЦЬ ГОЛОВОЮ КОМІСІЇ З РАМЕНИ ЛІГИ НАРОДІВ

ПАРИЖ, 19. грудня. — Рада Ліги Народів поручила головство комісії для розсліду справи литовської пристані Мемеля, американському амбасадорови в Бельгії, Брендови Витлакови.

ПОЛЯКИ ПРОБУЮТЬ ЩЕ КЛЕЇТИ ВШЕХПОЛЬСЬКИЙ КАБІНЕТ

ВАРШАВА, 19. грудня. — Президент Польщі Станислав Войцеховський поручив бувшому польському міністрови скарбу Владиславови Грабському створити новий кабінет.

Грабський належить до вшехпольської партії.

ПОЄДИНОК ХЛОПЦІВ

БУДАПЕШТ, столиця Мадярщини, 19. грудня. — Син регента Мадярщини, адмірала Горті, молодий хлопчина, поєдинкувався на пістолети з товаришем Кеґелем ізза суперечки за мадярську позичку в Парижі.

Горті ранив Кеґеля.

ЗНОВУ... ДО ТАБОРІВ

ПРАГА, столиця Чехо-Словаччини, 4. грудня. — Неприйнятих польськими граничними властями українських Стрільців приняла назад команда табору в Йозефові і вони всі повертались туди.

Таборяни живуть в крайній нужді.

ПЛАТНЯ ДЛЯ ПРОФЕСОРКИ КІРІ

ПАРИЖ, 19. грудня. — Французька палата послів ухвалила нині одноrушно річну пенсію в сумі 40,000 франків, для пані Кірі, професорки тутешнього університету, яко признанне за її працю у винаході раду.

Се постановлено з приводу 25-літніх роковин винайдення раду. Платня по смерти пані Кірі переходить на дві її дочки.

НЕ ПУСТИЛИ 300 РОСІЯН В АМЕРИКУ

ШЕРБУРГ, Франція, 18. грудня. — З корабля Аквітанія, лінії Кюнард, завернено нині 300 Росіян, котрі їхали до Злучених Держав.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерси Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВОЄННА ВИНА.

В сенаті американського конґресу виголосив сенатор Овен з Оклагоми промову про те, хто відповідає за велику світову війну. Промова його заслугує на близчу увагу тим, що вона йде в супереч тому всему, що досі більшість Американців вірила та що американський уряд офіціяльно всему світу голосив.

Словом, сенатор Овен станув на становищи, що війну викликала не Німеччина, не німецькі мілітаристи з цісарем на чолі. До такого переконання прийшов Овен на основі своєї кількамісячної подорожи в Европі, яка йому дала нагоду перестудіювати дійсні умови політичного межинародного життя сеї части світа, а також докладна студія всіх воєнних документів, що були оголошені від кінця війни. На основі тих самих даних він прийшов до глибокого пересвідчення, що війну викликували воєнні круги Франції та Росії та що вони своєю зручною дипльоматією довели до того, що Німеччина виповіла війну, беручи тим самим на себе відвічальність перед світом за її початок.

Виходилоби зі слів сенатора Овена, що німецькі мілітаристи з кайзером на чолі в цілій війні зовсім непричасні, що вся вина спадає тут на ворогів Німеччини. Тим сами мі Злучені Держави впали жертвою дуже хитрої аліянтської пропаґанди.

Ось чому заява сенатора Овена заслугує на занотовання. По своїй сути, заява Овена, як кожде винуванне одної або другої сторони за велику війну, певно пересаджене. Нема сумніву, що й німецькі мілітаристи докинули й свою грудку землі на гріб міліонів погибших та що винуваті за війну не лишень французькі та російські мілітаристи, але й німецькі. Коротко, Овен помиляється в одному напрямку так само, як помилялися другі в другому.

Тому його заява є важна не як свідоцтво чистій правді, а як обяв тих доріг, якими люди доходять до правди. Овенова промова се обяв тяжкого повоєнного похмілля, яке переживають всі ті, що захоплювалися війною як війною за ідеали. З почуттєм ошуки в серцю вони кидаються в другий бік так само сліпо, як передтим вони гнали в инчий бік. Все таки заява Овена власне своєю скрайностю заставить Американців призадуматися над своїми дотеперішними віруваннями про війну та зревідувати свої заключення.

УКРАЇНЦІ У ВІЦЕҐУБЕРНАТОРА ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ

Дня 20. падолиста с. р. була в новоназначеного віцеґубернатора д-ра Антона Розенталя депутація Комітету Допомоги Українським Збігцям в Ужгороді зложена з голови комітету директора Василя Струка і сеніора ужгородської української еміґраційної громади д-ра Михайла Новаковського. Голова просив у промові віцеґубернатора яко чеського урядника, щоб не давався руководити нападам і клеветам мадярських і мадяронських ґазет, але відносився до всего обективно. Сі напади мають на меті вбити клин між Чехами й Українцями на Підкарпатській Руси. Мадярів і їх прихильників — казав він — Чехи ніколи собі не зеднають, а з Українцями буде чеський нарід все жити в приязні.

Віцеґубернатор обіцяв все стояти у звязку з комітетом і користуватись його інформаціями.

РІЛЬНИЧА ВИСТАВА ПО БОЛЬШЕВИЦЬКИ

Московські аґенти вже стільки написалися про величність рільничої вистави, яку урядив большевицький уряд у Москві, що вартаби нарешті послухати дещо від їх колишньої приятельки, анґлійської різьбарки Клер Шериден, яка лишщо вернула зі своїх других відвідин до Росії.

Її, як артистку, захоплюють передусім ріжнородні російські типи, російські народи, з їх шатрами, мешканнями, кіньми та верблюдами. Сє певно захоплює кождого чужинця, якому вдавалося відвідати сю виставу.

Та певно не кождому вдалося заглянути поза куртини вистави, як се зробила Клер Шериден. З позакулісових справ вистави одна справа рільничого наряддя характеризує як не можна краще цілий сей подвиг большевицького уряду.

Пані Шериден признає, що большевики стараються, аби селяни з околиці Москви відвідували рільничу виставу. Урядові зелізниці вже дбають за те, аби кождого дня до столиці большевії приїздили на виставу що найменче 2,000 московських селян. Та не з піднесеним духом вертають сі тисячі селян з вистави. На виставі є деякі рільничі наряди, старі й нові, і селяни, оглядаючи їх, ніколи не поминуть спитатися, чи не можнаби купити такої коси, або такого серпа. І на кожде запитанне дістають відповідь, що купити не можна, що всі річи виставлені лишень для показу. Виходячи з вистави, селяни так і питають: „Пощо нас було тут приводити?"

На виставі є теж заграничний відділ. На ньому, однак, нема заграничних виробів. Він складається з фотоґрафій виробів, які чужі краї моглиби достарчити Росії, якби Росія могла купувати...

Разом вистава представляється в писаннях Клер Шериден як чергова комедія насильства большевицьких комісарів над нещастними селянами, виключними тимиже чиновниками.

ЩО ЩЕ МАЄ ЗРОБИТИ ПОЛЬЩА ДЛЯ ВИНИЩЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

(Від власного кореспондента).

У Львові відбувся з'їзд тих польських організацій з українських земель, на яких опирається теперішнє польське правительство, себто вшехполяків ріжних відтінків. Належать до тих організацій майже всі польські урядовці, учителі, ксьондзи, поміщики, словом, усі ті Поляки, з яких складається польський державний апарат на українських землях.

Яких порядків хотять вони на українських землях, поневолених Польщею, се видно з резолюцій, які ухвалив з'їзд.

І так в области **громадської адміністрації** з'їзд домагається: 1) перегляд війтів і усунення всіх тих, що є ворожо настроєні до польсьої держави; 2) відсунення чау виборів до громадських рад аж до часу ухвалення нової виборчої ординації.

Що се значить? Що Поляки хотять опанувати адміністрацію в українських громадах. В богатьох громадах уже ю війти, установлені староством. Тепер треба зробити новий перегляд війтів та усунути всіх тих, які не йдуть на руку старостам, а на їх місце установити Поляків або хрунів. Тоді громада буде в польських руках. А щоби нові вибори до громадських рад не випали в корить Українців, не треба переводити нових виборів, аж доки польський сойм не ухвалить нової виборчої ординації до громадських рад. Ся ординація очевидно буде така, як сього треба Полякам, щоби мати управу українських громад у своїх руках.

В области **поліційної** адміністрації з'їзд домагається **змілітаризувати державну поліцію** на зразом військової жандармерії змілітаризування державної поліції має її дати ще більше прав і зробити ще острійшою супроти українського населення.

Далі в окремій резолюції з'їзд домагається щоб поставити під **особливий догляд** тої змілітаризованої поліції орґанізації „Земля і Воля" і селянсько-робітничі ради, себто орґанізації української соціяльно-демократичної пратії.

В державних урядах на низших начальних становищах (прим. начальник повітового суду, начальник почти і т. д.) залишилися ще декуди урядовці Українці. З огляду на се з'їзд домагається **усунути з усіх начальних становищ урядовців-українців і обсадити їх урядовцями Поляками.**

З окрема з'їзд домагається, щоби на становище **львівського воєводи** покликати знов бувшог воєводу Ґрабовського, який вставився переслідуванням українців.

Від так „зреформованого" державного апарату на українських землях з'їзд домагається, **ще острійшого ніж доси переслідування української преси.**

В окремій резолюції з'їзд домагаються **знесення установи присяжних судів на українських землях,** бо вони на думку з'їзду не сповнюють як слід своеї задачі.

Діло в тім, що присяжні судді пару разів поувільняли Українців, обвинених за ріжні „злочини" супроти польської держави. Тимчасом з'їзд хотів би, щоби вони кождого Українців засуджували й давали роботу польському катови.

Цілий ряд ухвал з'їзду відноситься до **знищення української школи.**

З'їзд домагається:

Помочи адміністраційних властей для шкільних інспекторів при **перемині непольських шкіл на польські;**

Скасування решти державних шкіл з українською викладовою мовою, ... державні школи ... і з польською викладовою мовою;

Основної ревізії шкільних підручників, уживаних в українських школах, — очевидно в тій цілі, щоб заборонити їх і на їх місце завести нові, переняті польським духом;

Заведення польської азбуки в українських шкільних підручниках;

Замкнення українського тайного університету й покарання тих Українців, що є державними урядовцями, які викладають в українськім тайнім університеті.

Крім того з'їзд ухвалив окрему резолюцію **проти заложення українського університету в польській державі.**

В кінці з'їзд звернувся також против **церковного життя** українського народу й ухвалив домагання, щоби Польща заборонила українській церкві вживати дотерішного юліянського календаря й накинула їй григоріянський календар. Тут ходить передовсім о те, щоби український нарід обходив церковні свята рівночасно з святами римо-католицької церкви та щоб таким способом затиралися ріжниці між Поляками й українцями.

З сих ухвал бачимо, як думають винищувати український нарід ті польські партії, які тепер виконують державну владу в польській державі.

Кольонізацію українських земель польським елементом польська держава вже переводить. І видно, що переводить успішно, коли на з'їзді про се не говорено. Значить, Поляки сповідаються, що господарський розвиток українського народу вже є в корінι підрізаний.

Ще треба винищити українську культуру, аж до азбуки включно!

Проти сього польського розбишацтва є тільки одна рада: утворити єдиний національний фронт з метою як найшвидше скинути з себе польське ярмо!

Прага, в падолисті, 1923.

Д-р Михайло Лозинський.

ЗА ЩО?...

Ой рано-раненько я встану,
На яснеє небо споглягу:
А небо, як ясний кришталь,
А в серцю — великий сум-жаль...
Всміхається небо без зміни,
Глядить на тюремнії стіни;
А стіни, пожовклі від сліз,
Що ними просякли наскрізь...
Гей, яснеє небо! Чому ти глядиш
Так чудно всміхнуте, і в кліть
Цю прокляту шлеш любий привіт?...
. . . .
Ту сльози! Ти — радість голосиш,
Ти радости вольности запах приносиш,
А ту — ця понура тюрма:
Могила тісна та німа!
Живий, у могилу зaритий,
Гляджу я весь світлом облятий
На вільний, веселий той світ;
Кров жаром у жилах кипить!
За що мене в пута скували?
За що мені волю забрали?
Кому я й чим завинив?
Чи тим, що народ свій любив?!
Бажав я для скованих волі,
Для скривджених кращої долі,
І рівного права для всіх?!
Це весь і єдиний мій гріх!

Іван Г., У. С. С.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

Сим повідомляється Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1924 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що вже вислано календарі на адресу ПП. секретарів для слідуючих відділів:

1 (2 пакунки), 2, 7, 8, 9, 10, 12, 18, 20 (2 пакунки), 31, 34, 38 (2 пакунки), 44, 63 (2 пакунки), 244, 246, 256, 257, 258, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 269, 271, 279, 284, 289, 290, 294, 314, 318, 344, 358, 368, 381, 42, 56, 57, 60, 67, 69.

Всі повисші вимінені посилки зістали вислані почтою дня 19. грудня. Коли би з висше згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки ... нехай повідомить адмін. „Свободи".

ПЕРША ТОРЖЕСТВЕННА УКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ 12. ВЕРЕСНЯ 1917 РОКУ В ПЕТРОГРАДІ

Хто мав нагоду бути за революційних часів в Великоросії і на Україні у головних осередках, той нераз був наочним свідком ріжного роду політичних походів, демонстрацій, маніфестацій.

Однак є знаю, чи найдеться бодай кількох Галичан, які мали не нагоду, а щасте бути присутніми і брати активну участь в одній з найкращих, найбільш величавих маніфестацій, яка відбулась 12. березня 1917 р. ст. ст. (25. н. с.т) в Петрограді.

Про сей могутній, величавий похід української кольонії в Петрограді, як приватних людий, так і українського війська писали часописи цілої бувшої російської імперії, не щадячи слів щедрого признання і явної заздрости.

Урядові орґани „Русское Слово" і Мілюкова „Речъ" заповнили цілі перші сторінки своїх часописів.

Я лично не почуваю себе так сильним в пері, аби вірно змалювати велич того, що в той день бачив, тому повну уяву і викінченнє, змушений полишити самим читачам.

Похід отвирали три козаки на конях. По середині їхав старий ивоусий козак у білім кубанськім одягу, без відзнак держучи при рамени старинний український прапор; на цей празник видістав його проф. Вовк з імператорського музею.

Під стариком гнав баский, білий араб і кресав копитами іскри. Постать їздця була така гарна, що цікаві видці, Москалі, питали один одного: „Єто гетьмана вибралі — ето малоросійський гетьман!"

Рядом праворуч і ліворуч їхало двох молодих козаків, в одягах українських старшин шіснацятого століття. Їх підвикі, рослі, степові коні-вороні були одіті в срібний наряд.

Три вершники-провідники їхали поволі вперед найширшою вулицею Петрограду — Невським проспектом до Ісаківського Собору. Була година десята вранці.

За ними у віддалі десяти кроків, їхав верхом сотник, широкоплений козак — зі синьо-жовтим знаменем, на якім були виразно золотом виткані слова: „Нехай живе вільна Україна!" а там нісся повний ескадрон вибраних соколів України, четовими лавами ще в одягах прибічної чети бувшого імператора Николи II-го.

Перша чета — білі коні, друга — чорні, тертя — солонка (жовті). У всіх їздців були на рукавах синьо-жовті повязки. Гарний вигляд кінноти, яка займала шириною майже цілу вулицю, притягав очі глядачів, в публика, яка щільно виповнила вікна, величезних камяниць, не віднимала далековидів від очий. Дорого оплачені місця в балконах, прикрашених тільки червоними революційними прапорами, були заняті найзаможніщою публикою, кінематографістами і фотографами.

За кіннотою йшли поважно в трох рядах представники майже усіх більших народностий бувшої російської імперії. Були там, Росіяни, Українці, Поляки, Грузини, Фінн, Татари, Литовці, Білорусини, Латиші, Вірмени, Євреї, Німці, Китайці, Японці і много інчих. Представництво, було по змозі, заступлене процентово.

За ними йшов укр. петербурський, революційний комітет і поважніщі представники петербурської укр. кольонії: бл. п. проф. Вовк, бл. п. Нароновичь, живчик українізації в Петрограді, інж. Лимичук, інж. Сидоренко, п. Стещенко, інж. пані Щевченко, адв. Корчинський, ... бувший ... дія Росії, Олександер Шульгін, Волод. Винниченко, п. Струтинська Ліда, п. Лотоцький, у якого гостив відтак митрополит Шептицький, п. Чечиль, п. Саевич, др. Кушнір і много других, заслужених людий, яких імен не пригадую собі. За ними йшов в порядку сильний, мішаний хор. Брали участь в ньому також співаки і співачки б. імператорської маріїнської опери.

За хором студенти і студентки університету і політехніки. За тими ученики і учениці середних шкіл по девять у ряді. Це все старші і молодші діти заможніщих Українців Петербуржок і жителів України, які черпали знанне в найліпших шкільних закладах Петрограду. — Серце радувалось на вид такої великої кількости золотої молоді Українців.

Вслід за тими двигалась кількатисячна маса жителів Петербурга Українців.

Їх похід замикала військова капеля моряків і вела за собою більше як дві тисячі моряків Українців з Кронштату і побережа Фінляндії. На чорних їх одягах виднілась українська кокардка. Дальше ритмічним кроком ішов, сила і гордість Народу, — перший, вічли незабутний у всеросійській революції, ґвардейський, зложений тільки з Українців, Преображенський полк., який був висланий столичним комендантом дня 23. лютого 1917 р. для подавлення революції на приказ імпер. Николи II-го в столиці. Преображенський полк перейшов в повнім своїм складі на сторону мас без одного вистрілу. За ним полк Семенівський і часть Ізмайлівського.

Три полки йшли витані оваційно публикою.

Полки несли синьо-жовті і червоні знамена. На усіх напись: „Слава Вільній Україні!" „Нехай живе Свобідна Україна!" За піхотою йшла тяжка, полева і легко-гірська артилерія.

Цілий похід замикала кавалерія — козаки зі списами.

За козаками непроглядна товпа народу.

По боках ланцюх з молодих і старих, які держучись сильно за руки ледви могли здержати натиск публики. Хто хотів пройти з одної части міста до другої, мусів ждати принаймен че три години.

Однак не було глядачеви скучно. Він бачив перед собою ріжноманітну, живу течію народу, яка плила й плила, граюч всілякими красками. Плила не мовчки. — З черги грала перша капеля Марсилиезу і марш з бою під Полтавою.

Відтак хор гремів українські, ресолюційні пісні, народ піддержував пів і пісня розливалсяа широким озером. Пісня переносилась на моряків, ґвардейську піхоту, кінноту а кінчалась у товпі за маніфестантами.

Весь похід був вкритий лісом прапорів з ріжнородними українськими написями.

Молодий, артилерийський хоружий Короленко, замордований пізніще Мураьовом у Києві, їздив конем то тут то там, доглядаючи порядку. Не могло бути й мови про який небудь рух трамаїв, самоходів, омнібусів і візників.

Якби не публика у вікнах і бальконах, то булобя враження, що ціла столиця бере участь у маніфестації — писали російські часописи.

Похід задержався перед головним собором Ісаківським. Тут на великій площі помістилась за представниками ледви одна осьма часть війська і уставилсая в чотирокутник.

По торжественній Службі Божій, відправленій архиреєм Собора, і його благословенстві над схиленими прапорами і морем народу, виступили промовці і перший раз за цілий час істнування могучої російської держави промовили в столиці грізних царів публично до народу по українськи взиваючи його горячими, палкими словами до любови України, до успішної праці над її відродженнем, до повороту у свою батьківщину.

Загуло безконечне: — Слава Україні!...

За сімнацять днів революції зібралась більше як стотисячна товпа в столиці Петра Великого найбільших преступників, пра-правнуків тих, на яких кістках Петроград збудований...

Страшна потвора, якій триста літ тому всі члени обтяли, підняла нечайно голову.

З її уст гуло і неслось: — Слава, Слава, Слава Україні! Похід рушив до державної думи, де творився коаліційний. Від імени думи витав маніфестантів посол Стеклов. Краснорічивий адвокат Керенський не вийшов, бо розумів, що ця маніфестація ніщо інче, як святий протест і виступ проти гегемонії Роії над другими народностями. А серед них перше місце занимали Українці як численістю, так простором своєї землі. По промовах розійшлись маніфестанти пізно вечером в порядку по домах і касарнях. В Києві подібна маніфестація відбулась аж за пятнацять днів.

Аґатон Добрянський.

ПІСНЯ ШКОЛЯРІВ

„РІДНОЇ ШКОЛИ" ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА І ОЛЬГИ У ВІННІПЕҐУ.

Гей неначе птиці у вирай
Кинула нас доля в чужий край,
Кинула за море в чужий світ,
На невпинну працю, горе й піт.
Ми вкраїнські діти з чужини,
Однак вірні слуги Вітчини,
Хоч нас розділяє океан,
Та нам серцем близький рідний лан.
Хоч нас розділяють сотні миль,
Але в рідним краю наша ціль,
Для нього жертвуєм весь наш труд,
Бо кохаєм наш вкраїнський люд.
Його кров у жилах в нас лливе,
Його дух у груди в нас живе,
Його важкі пута нас давлять,
Його їдкі рани нас болять.
Його давна слава нас манить,
Ми лишень для нього хочем жить;
Як кохати хочем в гаразді,
То й тепер не кинем — у біді.
А щоб наші сили покріпить,
Щоб неправду злющу побідить,
В своїй Рідній Школі учимось,
Своїм рідним словом гордимось.
І нам Рідна Школа вкаже шлях
Злетіти до правди наче птах —
І ми тірим твердо у той час,
Що воскресне сонце для всіх нас.
Засіяє в блесках волі край,
Розветься пишно рідний гай
І ми всі зберемось, як один,
Піднимати славу з під руїн.

Роман Завадович.

В СПРАВІ СИРІТСЬКОГО ЗАХИСТУ В ТЕРНОПОЛІ

Земляки повітів Тернопіль, Збараж, Скалат і Тернопіль!

Підписані уроженці північно-східного кута галицького Поділя, звертаємось до Вас, Краяни, розсіяні по цілій Америці, з слідуючою справою:

Бувши недавно в старім краю, о. Лотович відвідав родинне місто Тернопіль та мав нагоду приглянутись громадській праци тамошних Українців. Головно звернула на себе його увагу справа виховання молодого покоління, що має заняти місце теперішних діячів і що має докінчити їх народне діло. Між иншим є в Тернополи „Сирітський Захист", добродійна організація, що повстала наслідком военної завірюхи, а котрої цілию є притулити та виховати круглі военні сироти, що лишились без тата і мами та без усяких кревних, без помочи і опіки. Таких круглих сиріт є тепер у Галичині близько 40,000 і для опіки над ними потворились і далі творяться по повітах „Сирітські Захести". Осьтакий захист є і в Тернополи та горнуться там круглі сироти з північно-східних повітів галицького Поділя — тернопільського, збаражського, скалатського і теребовельського.

В тернопільськім „Сирітськім Захисті" знайшло притулок — себто дах, страву, одяг, нагляд та науку — 70 круглих сиріт, від цілком дрібних приземків до підростаючих вже недолітків в шкільнім віці. Не тілько, що охоронено їх від голоду і холоду, а може й загибелі, але дано їм добрий нагляд і науку. Менші вчаться початків дома, а що трохи старші, ходять до ріжних шкіл. Мабуть були би вони пропали або змарнились, а так вони вийдуть на чесних трудящих і менше чи більше образованих людий та свідомих Українців. Се велике людське, християнське та патріотичне діло, яке заслугує на нашу найгорячійшу підпору.

Аж ось сими днями прийшло до нас письмо від Управи сего Захисту — письмо, звернене властиво не лише до нас, підписаних, а до всіх українських людий в Америці, що родом зі згаданих в горі повітів. В тім письмі Управа „Сирітського Захисту" взиває всіх Земляків зі згаданих повітів о негайну поміч для вдержання Захисту, який стоїть над берегом пропасти. Ся управа доносить, що вправді може вона прохарчувати своїх 70 сиріт, бо люди з сіл пожертвували муки, бараболь, ярини, каші і т. и. — але на инші видатки — головно на опал, одежу, обув і д. т. — нема майже ні цента, бо всі фонди вичерпались. А нових фондів дістати годі, бо нарід має на собі стільки драч і жертв на ріжні боки і цілі, що вже годі з него що добути. Положенне таке прикре, що прийде „Захист" розвязати, а сиріт пустити за жебраним хлібом в світ. Покищо поратовано Захист позичкою!

„Ніколи — пише Управа — не були ми в такім скрутнім, безвихіднім положенню. **Прийдеться хиба замкнути Захист, але жаль сеї обездоленої дітвори, тих невинних жертв лихоліття, жаль, щоби вони не змарнувались,** але щоб виросли на добрих членів нашої суспільности"...

Діставши се письмо, під яким підписані о. Тимотей Самбай, проф. Михайло Губчак та п. В. Чубатий — а знаючи з наочного переконання о. Лотовича, що то все суща правда, ми отсею дорогою подаемо се до відома всім Землякам з Тернопільщини, Збаращини, Скалатщини і Теребовельщини та закликаемо їх до негайної помочи сій важній і високо людяній інституції. Як ми її не поратуемо, то хто має поратувати її? Хто має дати поміч тим сиротятам? Сеж кров з крови нашої і кість з нашої кости. Хто зна, може декотре з тих сиротят наш далекий кревняк по спільних дідах чи прадідах. Чи маемо їх опустити і дати піти за жебраним хлібом?

Думаемо і певні ми, що ми Тернопілці, Збаражці, Скалатці та Теребовляни не допустимо до такого і сейчас поспішимо з помочию. Досить нас в Америці і деяким з нас незгірше ведеся. А навіть біднійший з нас не збідніе, як дасть доляра-два на наші сироти в рідній стороні

Щоби збірка ішла скоро і всіх досягла, найкраще буде, коли кождий жертводавець, даючи жертву, „викличе" до датку еще трех знакомих краянів, родом з Тернопільщини, Збаращини, Скалатщини чи Теребовельщини. Се „викликанне" оголоситься в часописах, а „викликані" мають дати кождий від себе жертву і знов „викликати" кождий по трех краянів зі своеї чи з не своеї місцевости. В сей спосіб пошириться збірка на всіх краянів.

Жертви просимо присилати на адресу о. Володимира Лотовича, 160 N. 5th St., Brooklyn, N. Y., який буде їх оголошувати в газетах враз з іменами жертводавців. Можна також посилати просто на адресу: о. Тимотей Сембай, ул. Сенкевича 55, Тернопіль, а о. Лотовича лиш повідомити про се карткою.

Не забуваймо, що „подвійно дае, хто сейчас дае!"

ЗА КОМІТЕТ ПОМОЧИ ЗАХИСТОВИ В ТЕРНОПОЛИ:

о. Володимир Лотович, Микола Грубрин, Ст. Дембицький.

Від себе жертвуе і викликае: о. Вол. Лотович $5 і викликае: о. адм. П. Понятишина з Ньюарку і о. Антона Лотовича з Честер, Па.; Роман Слободян з Джерзи Сити д-ра Степана Гриневецького з Шикаго, Ілл., і о. Мих. Кузіва з Шемокин, Па.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НАРОДНЯ ОСВІТА НА СОВЄТСЬКІЙ ВОЛИНІ

Першою роботою житомірської Окр. Народньої Освіти після районування, було прослідження становища освітньої справи на місцях. Прослідження виказало, що поодинокі освітні установи як організаційно, так і матеріяльно дуже ріжняться поміж собою і тому перед Окр. Нар. Освітою стояло велике завдання: привести їх хоч троха до більш менше однакового вигляду. Для виконання цеї праці, справу поставлено в цей спосіб, що всі політичні, адміністративні й фінансові функції передано завідуючому Окр. Нар. Освітою, а догляд поручено інспектурі. На місцях, при районих Виконавчих Комітетах працювали культурно-гуманітарні відділи.

В окрузі минулого року було чинних 480 шкіл, з яких 21 шкіл є семиклясові. Діточий рух зростае. Поширюються організації „Юного Спартака". Цього року помічаеться великий наплив учеників до шкіл. Істуючі професійні та сільсько господарські школи ізза своєї малої скількости не задовольнюють усіх потреб населення щодо професійної освіти, яке масово преться у професійні та сільсько-господарські школи. На місцях йде дуже інтензивна праця в справі ліквідації педагогічної та політичної неграмотности на учительських самокурсах осередками, яких являються семиклясові школи.

Справа політичної освіти розвиваеться також дуже гарно. Округ має 16 селянських будинків, 57 читалень, 14 клюбів і 31 пунктів ліквідації неписьменности еред селянства. Працею керують політично-освітні комітети. В політично-освітню працю втягнено передовсім учительство, з партійних робітників працює в цих всіх установах заледви 30— 40 проц.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

СТЕП.

Оповідання з часів першої руїни

(Свобідно за **Купером**).

(15)

Очи Азіса бігали від сотникової до Марини, то від Марини до сотникової. Остаточно спочали на сотниковій. Се не добрий був знак, але Крупа бодай в першій хвили не бачив иншого способу спекатися Корбача, як при помочи Азіса.

— Чи ти збагнув, чого хочуть ті дві пари, що ідуть за нами? — спитав його.

— Я не годен збагнути, — Татарин відповів. — Ті четверо ідуть за нами, неначеб хотіли пристати до нас. Прочі, що ідуть за ними, неначеб ладилися вдарити на них, може й на нас.

— Ти вгадав. Так воно справді є. Ті два з жінками ідуть просити тебе, щоби ти оборонив їх. Ти повинен зробити се, бо тамті й твої вороги. Схочуть відоймити від тебе бодай ті коні, котрі ти забрав їм.

— Проти осьми рушниць я нічого не вдію. Як би не ті їх рушниці, то я був би ще тоді забрав не лиш всю худобу, але й все добро і їх самих.

— Ти маєш одну рушницю, Лях другу. З [illegible] нами буде пять проти десяти. Луки твоїх лицарів також щось значать.

— Як зачнуть стріляти, то Лях перший втече, бо Лях все Ляхом. Він тілько писком лицар. З нами лишаться тілько чотири рушниці. Три ваші і одна моя. Бій був би нерівний. Коли би ми були отаборені...

— Не зла твоя думка. Табор тих людий такий сильний, що чотири добрі стрілці могли би й проти більшої сили як їхня, держати його поти, поки стане харчів. Тепер сей табор безборонний, бо боронять його дівчата. На добавок в сім таборі те добро, котре ти напосівся забрати. Ще й добро сих двох дівчат лишилося там.

Очи Азіса [illegible].

— Ти знаєш, де той табор? — крикнув.

— Знаю. Заведу тебе. Твої коні занесуть нас туди за кілька хвилин. Вспіемо забрати, що наше; ти, що схочеш взяти і ще заки наші вороги надбіжуть пішки, будемо за десятою горою.

— Веди!

— Під одною умовою. Як зобовяжешся полишити дівчатам їх добро і всіх моїх товарищів пустиш вільно, щоби могли відійти, куди самі схочуть.

— Згода!

Азіс скочив з коня і підвів до Юстини. Другому Татаринови казав подати коня Марині. Коли Юстина вже сиділа на кони, Азіс хотів сісти за нею. Але Орленко випередив його.

— Я тут отаман!—Азіс крикнув і вхопив сотника за ногу, щоби його стягнути з коня.

— Отамане! — Крупа шепнув йому до уха. — Спізнишся до табору. Бачиш, що вони вже завертають. Мабуть доміркувалися, що їх таборови грозить небезпека.

Побачивши, що Корбачі щезли в кущах, Азіс відступив від сотника і Юстини. Взяв коня від одного Татарина, приказав одного коня дати Крупі. Павло сів на коня, котрого дістала Марина. Три Татари, котрі мусіли відступити свої коні, поприсідалися до своїх товаришів.

— Веди! — Азіс крикнув до Крупи.

Крупа і Азіс помчалися вперед, всі прочі за ними.

Крупа ані думав користати з опіки Азіса. Він бачив, як лихо Азіс позирав на Юстину. Знав, що Татарин зломить своє слово. Крупа рішився втечи з цілим своїм товариством в хвили коли Татари кинуться на табор Корбача. Щоби про свій намір сказати товаришам і навчити їх, коли і як їм втікати, йому треба було на хвилину спекатися Азіса. Насамперед йому треба було допевнити татарина, що його товариші завзялися за всяку ціну видобути з табору добро дівчат, отже бодай до тої пори втікати не думають.

— Не забудь, отамане, — промовив до Азіса, — що ти прирік добро сих дівчат віддати їм.

— Хоч то ще шкіра на живім медведи, — Азіс відповів, — я прирік і слова не зломлю. Ще далеко до того табору?

— Бачиш ту темну пляму? Там вхід до табору. Ще почваламо пять хвилин і станемо.

— На що?

— При заставі, котрою Корбач запер вхід до табору, вартує постійно одна дівчина. Вона добре стріляє. Таксамо добре стріляе одна її сестра і їх мама. Як та, що сторожить при вході побачить нас, то прикличе сестру і маму. Тоді возьмеш табор хиба по їх трупах і трупах кількох твоїх хлопців.

— Иншої дороги, котрою можна би дістатися до табору, не знаєш?

— Такої дороги нема, бо табор оперізаний багном. Треба зробити так... Ще заки з табору будуть могли доглянути нас, задержимося тут. Трем-чотирем твоїх хлопцям прикажеш здізти з коний, підповзти під саму заставу, неожиданим наскоком вдертися за заставу і розоружити варту. Тоді ми всі рушимо чвалом...

— Досить! Решту вже сам знаю. Але насамперед я сам підповзну під табор, щоби знати, який приказ дати моїм хлопцям.

— Ще ліпше, — Крупа подумав.

По хвилі Азіс приказав цілій ватазі задержатися. Сам скочив з коня і щез в буряні. Крупа підїхав до Орленка.

— Бачиш ті дві плями праворуч від табору Корбача? — спитав його шепотом.

— Бачу.

— То два гаї... А сю велику звізду між ними?

— Бачу.

— Як мій пес заскавулить, то ти приготовися до побігу. Як заскавулить в друге, ти гони просто до сеї звізди. Те саме перекажи Павлови. Але не втікайте оба в купі. Зразу один на право, другий на ліво. Аж по хвили возьміть до звізди. Мною не журіться, я знайду вас.

Крупа відступив від Орленка, бо підїхав до них недовірчивий Лях. Вернув на місце, де стояв кінь Азіса. За часок Азіс виринув з буряну і сів на коня. В буряні щезли три Татари. Вони повзли до застави табору. Азіс пильно наслухував.

— То не вовки, — промовив до него Крупа. — Мого уха не здуриш. Чи то ти вриказав своїм хлопцям по вовчому вити?

— Я. Се знак, що вони вже парусот кроків від табору. Тепер мусимо й ми рушати поволи вперед.

— Циган, де ти? — Крупа спитав.

Циган жалісно заскавулів.

— Що се значить?! — крикнув Лях, котрий по розмові Крупи з Орленком не відступав від старого, бо вітрив зраду. До них прискочив також Азіс.

— Чого ви знепилися?! — спитав грізно.

— Той старий веде нас в засідку, — відповів Лях. — Дуже хитро, бо своїм псом дає знаки, або тим, що в таборі, або Корбачеви, що вертае до табору.

— Наше щасте, що моя собака зі мною, — Крупа промовив. — Вона перестерігла нас... Від степу хтось наближаеся. Хтож, як не Корбачі зі своїми вісьмома рушницями?... Циган, де ти?

Пес знов заскавулів.

— За пару хвиль Корбачі будуть між нами і табором! — Крупа звернувся до Азіса. — Нам вже крайна пора рушати і усадовитися в таборі.

— Рушай! — Азіс крикнув і пустився чвалом вперед. Всі Татари рушили за ним. Ані не дивилися, що робить Крупа і його товариші, бо від табору почули крик. Мусіли поспішати на підмогу тим трем Татарам, котрих Азіс вислав був, щоби опанували заставу. Крупа, що лишився на місци, озирнувся. Його товариші щезли. Він потис коня і пустився просто ід півночи, до тої звізди, котру показав був Орленкови. По недовгім часі почув праворуч тупіт. То надїздив Павло з Мариною. Незупиняючися гнали далі і по короткім часі надігнали Орленка з жінкою.

— Може би знайти яке захистне місце на відпочинок? — промовив Орленко.

— Як ви вже втомилися і не годні довше всидіти на кони, то захистне місце на відпочинок знайдете хиба в небі, — Крупа відповів. — Я не чув стрілів. Значить, до бою між Татарами і Корбачами не прийшло. Хто знає, де тепер і що роблять одні, або другі. Якби ми поклалися спати заки заведу вас в яке цілком безпечне місце, то дуже легко могли би опинитися в татарських ликах.

— Гадаю, що такої небезпеки нема, — замітив сотник, бачучи, що його Юстина ледви держиться на кони. — Ми лишили за собою пару миль і, гадаю, що небезпеки вже нема ніякої... Як ви боїтеся за себе, то...

— Хлопче! — старий перебив. — Як би жив твій дід і був тут, то не говорив би так. Він мав причину думати, що я й тоді, коли ще мав очи бистрійші ніж сокіл, ноги прудкійші ніж олень, не дорожив моїм життем. Тим менше буду дорожити тепер, коли й так бе моя послідна година... Коли знаю, що як Азіс гонить за нами, то не за мною, а за... вами... за твоєю Юстиною.

— Вибач, діду! Я й не знав, що говорю. Я тому сказав таке бо гадав, що Юстина дальшої їзди не видержить.

— Можна троха звільнити, але на нічліг задержуватися ще нам не вільно.

По годині дальшої їзди Крупа скочив з коня, вхопив його за поводи і вступив у високу, суху неначе сіно траву.

—Злізайте з коний і за мною! Тут переночуемо. Ви йдіть вперед яких тисячу кроків. Возьміть також мого коня. Я поволи піду за вами, підіймаючи притоптану вами траву, щоби затерти нашу тропу.

Товариство задержалося в малій жолобинці. Висока трава навкруги них давала їм поруку, що й в день не догляне їх ніхто, хоч би йшов попри них на відстань яких десять кроків. Попоїли і полягали спати. І Крупа вснув, бо знав, що як би наближалася яка небезпека, то Циган розбудить його. Спали супокійно пару годин. Перший пробудився Крупа, коли на сході вже сіріло, і зараз став ладити сніданок для цілого товариства. Коли був готовий, розбудив товаришів.

— Глянь Михайле на небо, яке гарне! — промовила Юстина. — Вістун щасливої подорожи.

— Справді гарне, чудове! — потвердив сотник. — Цілий схід кармазиновий. Я ще не бачив такого сходу сонця.

— Сонця? — Крупа повторив протяжно і підвівся.—Сонця? — повторив ще раз тихо зітхаючи і впяливши свої очи в прегарні краски східного неба. — Сонця? Кажеш, що то схід сонця? Такий схід такого сонця не по нутру мені... Горе нам! Сі чорти переймили нас своєю пімстою і оперізали нас. Степ горить!

— Боже, спаси нас! — крикнув Орленко і обіймив свою Юстину. — Втікаймо! Діду, кажи, куди!

— Куди! старий зітхнув і спокійно махнув рукою на знак, щоби не рухалися з місця. — Насамперед всьо треба добре обміркувати, бо один крок не туди, куди слід, може всіх нас погубити. Небезпека рідко буває так нагла, і так близько, щоби не дала розумови вигадати щось на ратунок.

— Иншого ратунку, як сідати на коні і втікати, не вигадаємо! — крикнув Павло.

— Ходи за мною! Виліземо на сей горбок, то й побачимо, чи є куди втікати.

Старий промовив так рішучо, що ціле товариство пішло за ним. Як лиш окинули оком степ, побачили, що нікуди втікати. Тепер і з лиця Крупи била трівога.

— Отже помилився, думаючи, що Татари згублять нашу тропу. Вони знають, де ми. Азіс не хоче втратити пару хлопців від наших куль, отже підпалив навкруги нас степ, щоби нас видусити димом.

— Чейже в тім огневім обручи десь знайдеся прогалина, котрою ми могли би пробратися на той бік, — промовив Павло.

— Як знайдеш таку прогалину, піду за тобою.

Павло мусів признати, що такої прогалини нема. Глянув на Марину і вхопився за голову.

— До роботи! — крикнув Крупа. — До роботи!

— Вже запізно діду! — відповів сотник. — Ви запізно отямилися. Дивіть! Огонь з сеї сторони вже лише чверть милі від нас. Вітер підганяе його просто на нас.

(Далі буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

БЮЛЕТЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО ПРЕСОВОГО БЮРА В ПРАЗІ

З життя еміграції в Чехословацькій Республіці.

Як ми уже подавали до відома громадян, Український Громадський Комітет в Ч. С. Р. крім іншої роботи улаштовує що тижня, бодай один раз лекції, реферати і виклади на ріжні теми для широкої публики українських емігрантів.

Останнім цікавим докладом, що зібрав багато слухачів не тільки Українців, а й інших народностий був реферат Білоруса д-ра Цвікевича на тему „Білоруський національний рух".

Докладчик намалював картину етапів білоруського відродження.

Основна думка докладчика полягала в тому що білоруського питання не може розвязати ні Польща ні Росія, а розвяже його тільки сам народ білоруський.

„Білоруська національна думка, як каже докладчик, скристалізувалася. Маси пробудилися до життя. Большевицький багнет і польський шляхецький нагай довели, що тільки самостійність дасть можливість вільно розвиватись народови. І хоч ще мало сил мають Білоруси, але в них живе непохитна віра, що коли не тепер, то через пять, десять літ ідея ця стане дійсністю." Лектор вважає, що тепер іде останній період набирання сил і самостійність Білорусії переходить з мрії в дійсність.

Грузинський представник п. Аіолло в свойому слові заявив, що під час революції всі поневолені нації мали успіх у боротьбі тільки через те, що бачили перед собою велетня України і поки пани Москалі не повалили цього велитня, доти не могли вони повалити других менших народів. Цей історичний факт показує, що волю усіх поневолених Москалями та иншими захватчиками народів можна здобути лише спільно.

Представник Українців М. Шаповал, погоджуючись з думками попередніх промовців, заявляє, що український нарід памятає, що перед ним стоїть фронт зединених хижаків, які спільно поневолили його. Спільно поневолили сі хижаки і инші народности, а тому цим поневоленим треба протиставити фронт рабів-поневолених проти гнобителів, бо тільки тоді можна бути певним в перемозі над ними.

Академія Вищого Педагогічного Інституту в Празі памяти М. Драгоманова.

21. листопаду б. р. у Празі відбулась Академія памяти проф. М. Драгоманова, яку влаштувала Рада Професорів разом з членами Управи Українського Громадського Комітету, та студентами Украін. Пед. Інституту.

Академію відкрив директор Інституту проф. Л. Білецький який у вступному слові підкреслив що Педагогічний Інститут своїм патроном вибрав М. Драгоманова і як вищого педагога, і як емігранта, який на чужині пробув 20 літ.

Після виконання хором гимну „Вічний революціонер" (слова І. Франка) проф. Л. Білецький виголосив академічну промову на тему „М. Драгоманів і його місце в історії української літературно-наукової критики". В аналізі наукової історично-літературної творчости М. Драгоманова прелеґент прийшов до таких висновків:

М. Драгоманів як історик старовинних східних і античних арійських народів, студіюючи українську поетичну творчість, мусів у своїх наукових дослідах органічно виходити з одного боку із історично-наукових принципів **школи історичної**, а з другого боку із принципів **порівнаної школи** Бенфея—М. Міллера; ці два принципи дослідження завсіди заховуючи в парі а в еволюційному поступові зливши їх у певну синтетичну методу, знайшовши у своїй обєктивній душі примирення навіть із **порівнано-мітольоґічною теорією** Гріма-Вуслаєва, використовуючи її принципи там, де в цьому була необхідність, вчений завершує еволюційний розвиток своєї наукової праці англійською **антропольоґічною школою** Тайльора, Ленґа, з принципів якої необхідно випливає і закон **переживання старовини;** на синтезові цих всіх методольоґічних принципів М. Драгоманів будує свою наукову методу в студіях над українським фольклором.

Найкращим прикладом цієї методольоґічно-наукової синтези М. Драгоманова є його синтези: 1) „Історія єдина у славянських перерібках" і „Замітки про словацькі релігійні та етичні леґенди". Перша його студія перейшла чотири етапи наукової праці вченого і як недзвичайно цікава мандрівна тема була найулюбленнійшою в науковій лябораторії М. Драгоманова. Вона визначає всі моменти наукового розвитку нашого вченого. Для української літературно-наукової критики М. Драгоманів дав дав надзвичайно багато. Все, чим ми тепер пишаємось у нашій науковій ділянці, той рівень, на якому ми тепер стоїмо, це все вперше і найкраще було розроблено М. Драгомановим. Його історично-порівнана метода викликала до життя цілу українську порівнану школу, що почавши від д-ра Ів. Франка у Львові, від М. Сумцова на Великій Україні в Харкові, дала найкращі наукові наслідки. Далі автропольоґічна теорія наукового дослідження з її законом переживання старовини, широко примінєна у студіях М. Драгоманова, дала можливість проф. Сумцову в неменшому розмірі використати її й у своїх студіях, а з другого боку акад. В. Перетцеві, який підклавши під цю теорію фільольоґічний ґрунт критики текста та порівнано-еволюційний принцип акад. Весоловського поставити в українській науці на дуже тверді підвалини, і створити цілу свою фільольоґічно-наукову школу, що безумовно своє коріння ховає у синтетичній системі та обєднанню й гармонізації тих всіх теорій у прикладенню до кожного поетичного твору, що так талановито виявив М. Драгоманів.

У цьому відношенню М. Драгоманів що до своїх широких наукових плянів та перспектив, що до своєї незвичайно великої ерудиції, сміливих гіпотез стоїть поруч із акад. Олександром Веселовським; ріжниця між ними лише в тому, що студії Веселовського були лише етапом до вищого наукового синтезу, до витворення законів історичної поетики взагалі, а студії М. Драгоманова були переходовим етапом до створення основ оригінальної властивої ідеольоґії українського народу та його історично-культурних виявлень. Коли перший і був виключно історик літератури, як поезії в тісному розумінню цього слова, до другий, власне М. Драгоманів, був історик у першу чергу і український патріот, для якого наукова праця була тією тяжкою і необхідною дорогою, що безперечно вела до великого храму оріґінальної української культури та високого історичного становища українського народу".

Після проф. Л. Білецького з промовою виступив Голова Укр. Гром. Комітету М. Шаповал на тему „М. Драгоманів як педагоґ суспільства", в якій особливо підкреслив ту далекозорість М. Драгоманова а якою він виховував українське громадянство для праці на користь будучого України. В останній частині промовець порівнав М. Драгоманова з Зеісеєм, який провіривши народ до обітованої землі через сорок літ, так і не увійшов в ту землю сам.

На закінчення Академії хором було виконано гимни Чеський, Словацький і Український.

Українське Історично-фільольоґічне Т-во в Празі.

Дня 20. падолиста б. р. одбулось перше в біжучому академічному році засідання Українського історично-фільольоґічного Т-ва в Празі. Заслухано було доклади, після яких провадилися дискусії. Проф. В. Щербаківський прочитав „До питання про походження деяких орнаментів українського іконостаса". В свойому докладі він зупинився на походженні арнаменту в формі виноградної лози, що появляється в нас з половини XVII стол. Методом порівнання ріжноманітних зразків мистецтва ріжних країв і народів, докладчик доходить до думки, що цей орнамент занесено до нас зі сходу тими Українцями, що вирвалися з тяжкої бусурманської неволі.

Другий докладчик проф. В. Біднов, на підставі архивного матеріялу вносив деякі поправки до біоґрафічних даних про овтора „Енеїди" Івана Котляревського, а саме відносно його походження та тої школи, де він вчився.

Слідуюче засідання Т-ва призначено на 27 листопада, з докладами виступають панове: 1) Слюсаренко Хв. — Грецька федеральна конституція кінця IV в. перед Хр. (з недавно знайденого напису в Епідаврі)".

4. грудня: з докладом виступають проф. Д. Дорошенко й Д. Білецький обидва доклади присвячені памяти проф. Мих Сумцова.

Засуд Марка Луцкевича за наклеп.

10/XI в Празі відбувся повітовий карний суд над послом до варшавського сойму Марком Луцкевичем. Обвинувачував його Український Громадський Комітет та Укр. Вищ. Педагогічний Інститут за клевету, якої він допустився в „Українській Хаті" зробивши закид, що в Празі до Педагогічного Інституту приймаються студенти за рекомендацією польської розвідки. Суд признав п. М. Луцкевича винним і присудив його до арешту.

Теж українізація?!

З приватних жерел, заслугувуючих довіря, довідуємось, що большевицька влада постановила перенести Українську Академію Наук з Києва до Харкова. Коли взяти під увагу, що в склад Укр. Академ. Наук входять вчені, які життям своїм і працею нерозривно звязані з м. Київом, а також і те, що Київ єсть центром культурно-наукового укр. життя і має невичерпані матеріяли для наукових праць. Коли взяти нарешті під увагу те, що за час свого істнування Укр. Акад. Наук встигла там організуватись і пустити глибоко коріння для свого розвитку, то таке перенесення до Харков являється явно злочинним і направленим на руйнування цеї, так важливої для нас інституції. Характерним являється й те, що большевицька влада, яка перед світом так голосно кричить про „українізацію" (?) вживає всіх заходів аби припинити на Україні культурну українську роботу. Полишаючи менш важні докази цього-вкажемо тут на те, що останніми часами большевицький уряд відібрав Українській Академії Наук Лаврську друкарню, яка являється в Київі найбільш обрудованою для наукових друків. Цю друкарню большевики передали педагогічному журналові „Путь Просвещения", який видається тільки на російській мові і провадить наскрізь русофікаційну роботу.

Укр. Пресове Бюро.

МІСЦЕВА КАЗКА

Як сонце ясне гасне
І чорна нічка йде,
То земленька-матуся
Все місяченька зве:

„Мій місяченьку милий,
Коханий синку мій,
На темну чорну нічку
Сріблисте сяйво сій!"

„Ой, сій сріблисте сяйво,
Темряву розжени,
Нехай жаху не знають
Малевькі діточки".

„Нехай жаху не знають,
Нехай спокійно спять,
Аж поки не засяє
Їм сонця благодать".

А срібний місяченько:
„Я ненько йду вже, йду,
Зміню страхіття ночі
У казку чарівну".

„Плести мережку казки
Край ліжка діточок
Покличу теж ясненьких
Зірочок сестричок".

І місяць сяйво сіє
І моргають зірки
І сном у раю казки
Витають діточки:

Зривають чарі-квіти
Барвисті, запашні,
Чарують їх жар-птички
Неземські пісні.

І осміх щастє — грає
На личеньках діток,
А щастям сим сон-казка
Місяця тай зірок.

Я. Вільшенко.

ГОСПОДАРСЬКА КООПЕРАЦІЯ НАДДУНАЙСЬКИХ ДЕРЖАВ.

Чеський міністер закордонних справ Бенеш виступив з пляном господарської кооперації всіх наддунайських держав. Проєкт цей найшов прихильників в Югославії. Румунії а навіть Австрії і Угорщині. Говорять, що Лондон є батьком цеї кооперативної думки, яка новстала в наслідок англійсько-французького суперництва.

УКРАЇНСЬКИЙ СИЛАЧ

Українська громада в Филаделфії, Па., мала нагоду бачити примір дійсно надлюдської сили. Пописувався приїхавший недавно до Америки Українець **Олександер Гаркавенко**, родом з Катеринослава, у салі Клюбу Американських Горожан Українського Походження.

Сам Гаркавенко має 30 літ. Се чоловік імпозантної постави і має надприродно розвинені мязи. Притім типовий Українець, повний гумору, якого іскрами постійно сипле в часі своєї продукції. Його продукція складалась із шести точок.

На першу він вибрав вязанне чотири цалі широкої а пів цаля грубої зелізної штаби довкола свого рамени. Силач мав досить важку задачі, бо штаба була радше сталева як зелізна і постійно відкручувалась неначе пружина. Та не встояла перед зелізними мязами силача. Він її обкручував три рази довкола свого рамени неначе шовкову стяжку.

Другою точкою була дійсно небуденна продукція. Силач взяв у зуби залізний круглий дручок півтора цаля в промірі. За один і за другий конець дручка вхопилось по сімох людий, ним самим вибраних спомиж видців і сі вагою свого тіла зігнули держаний в зубах силача дручок неначе кусень мягкого італійського макароні. Яка страшенна сила мусить находитися в зубах силача слідно по сім, що в зелізній штабі остали глубокі сліди чотирох його зубів. За час змагання сих чотирнайцяти людий зі штабою Гаркавенко не подався ні на волосок зі своєї постави.

Опісля „зробив міст", себто станув на руках і ногах грудьми до гори. На груди положено йому велетинську камінну брилу, яку з трудом двигнуло шістьох людий. З одної і другої сторони комєня стануло по чоловікови з тяжкими ковальськими молотами і стали зі всіх сил бити в камінь. По кількох ударах сі люди змучились так, що не могли підіймати до гори молотів. Але Гаркавенко, який держав камінюку і видержував всі удари по ній, за весь час весело жартував і приговорював та заохочував їх до витривалости.

Яко четверта точка його продукції було гнутте зелізної шини 6 цалів широкої і 4 цалі грубої. Сю шину він положив собі на оба рамена а по кільканайцять людий з одного і другого кінця хватили її і напруживши всі свої сили, зігнули.

По сім він опять „зробив міст" і на його груди поставлено фортепян; при фортепяні сів чоловік і відограв довщий музичний твір. За весь час Гаркавенко стояв на руках і ногах неначе камінна статуя, не ворохнувившись, щоби часами не перешкодити артистови у граню.

На закінчення продукції випала найвеселійша точка, именно змагання Гаркавенка з польським силачем Закршевським, який виступає публично яко силач в Америці вже від 19 літ. Протягом не цілих трох мінут Гаркавенко положив Поляка на землю та ще став собі з него кепкувати, гладячи його по голові неначе малесеньку дитину, що викликало серед присутних велику веселість, але за те тим більшу лють у побореного. Побореному не можна відмовити великого сприту, але всі його штучки видістатися зпід зелізних обіймів українського силача не довели до нічого. Він держав противника неначе зелізними шрубами при землі.

Гаркавенко не знає способів боротьби, практикованих в Америці, і тому покищо не може виступати в американських спортових другах, але филаделфійські Українці поробили заходи, щоб принято його до відповідної американської школи.

З Филаделфії Гаркавенко виїхав до Шикаго, Ілл.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цнт. Коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Ся постанова входить в життя 1. грудня б. р. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути поміщені безплатно...